

SVERIGES EKOKOMMUNER

VÅR FRAMTID

**Anders
Wijkman**

– Det måste bli balans
mellan ekonomi
och ekologi

sidan 12

Därför valde vi Sveriges Ekokommuner

sidan 6-7

**Lyckat
miljöprojekt**

Musselodling i
Mönsterås

sidan 8-9

Lars Thunberg, ordförande Sveriges Ekokommuner
– *Vi har en gemensam vision*

sidan 2

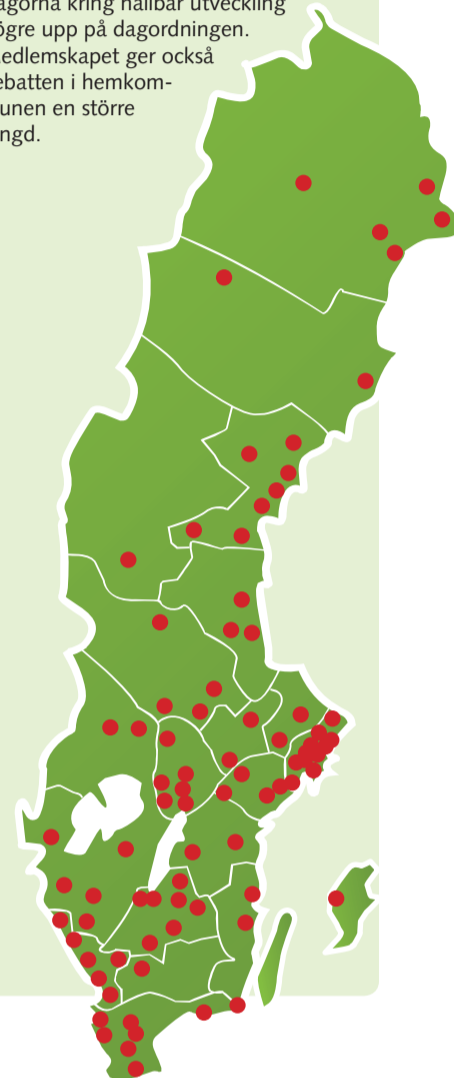
Lars Thunberg, ordförande Sveriges Ekokommuner.

Foto: Sveriges Ekokommuner

FAKTA OM SVERIGES EKO KOMMUNER

- ▶ Sveriges Ekokommuner är en ideell organisation för kommuner som vill främja utvecklingen för ett mer hållbart samhälle. Ett samhälle som bygger på en ekologisk grundsyn där livsmiljön ger människor möjlighet att uppnå en hög livskvalitet och god hälsa.
- ▶ Som medlem får både kommunens politiker och tjänstemän ett omfattande kontaktnät av kunniga personer. Genom föreningens hemsida går det att på ett enkelt och effektivt sätt snabbt komma i kontakt med dessa för att sprida information och få svar på frågor.
- ▶ Sveriges Ekokommuner är ett forum och en mötesplats där politiker och tjänstemän utbyter erfarenheter och lär av varandras goda exempel. Detta gör vi genom bland annat seminarier, utbildningar och vår hemsida. Genom våra gemensamma nyckeltal följer vi upp att utvecklingen i medlemskommunerna går åt "rätt" håll, d.v.s. mot en hållbar utveckling.
- ▶ I och med att ett beslut om medlemskap fattas på högsta politiska nivå i kommunen, lyfts frågorna kring hållbar utveckling högre upp på dagordningen. Medlemskapet ger också debatten i hemkommunen en större tyngd.
- ▶ För att bli medlem i Sveriges Ekokommuner krävs att kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen beslutat att ansöka om medlemskap. Kommunen ska ha antagit ett strategiskt program för det lokala hållbarhetsarbetet och ställa sig bakom de fyra kriterierna för det hållbara samhället.
- ▶ I det hållbara samhället utsätts inte naturen för systematisk ...
 - koncentrationsökning av ämnen från berggrunden
 - koncentrationsökning av ämnen från samhällets produktion.
 - undanträngning med fysiska metoder.
 Och i det samhället ...
 - hindras inte människor att systematiskt tillgodose sina behov.

Sveriges ekokommuner har 78 medlemmar, varav ett landsting.

Det är med stolthet vi presenterar Sveriges Ekokommuner!

I tidningen framför dig möter du ett nätverk och en förening med ca 80 kommuner. Vi har en gemensam vision om ett Sverige där det lokala arbetet för en hållbar utveckling är i fokus. Vår utgångspunkt är ett ekosystem i balans, som basen för en hållbar ekonomisk och social utveckling.

Vår ambition med de sidor som följer här är att ge ett smakprov på det uthålliga arbete som pågår ute i våra medlemskommuner. Kommuner med skiftande politisk majoritet, små såväl som stora kommuner och med en geografisk spridning från Övertorneå i norr till Ystad i söder. Vi har också ett av Sveriges landsting med oss i nätverket. I de olika reportagen möter du eldsjälar bland politiker och tjänstemän som går i bräsch för det lokala miljöarbetet.

Vi vill också visa på det spännande internationella nätverk vi finns med i. Sveriges ekokommuner kontaktas frekvent av kommuner, organisationer, universitet med mera i flera världsdelar. Man vill veta hur

vi arbetar med lokalt miljö- och hållbarhetsarbete i Sverige, boka studiebesök och inbjudna till konferenser och samarbete. Kenya, Japan och USA är några länder där vi varit för att inspirera och utbilda. Just nu är latinamerika aktuellt där bland annat ett kommunnätverk i Chile söker kontakt och samarbete.

Klimatet har ju varit i särskilt fokus de senaste åren, vilket märks tydligt i våra medlemskommuners arbete. Vårt nätverk har också syns i flera externa sammanhang, inte bara på våra partiers kommunkonferenser och andra miljökonferenser. Under COP15 inbjöds jag att presentera Helsingborgs klimatarbete i ett eget seminarium på Bella Center i Köpenhamn, och naturligtvis fick Sveriges ekokommuner en särskild plats i det. Många av våra

medlemskommuner har också under tecknat det så kallade Borgmästaravtalet, ett politiskt åtagande för lokalt klimatarbete.

Nu går vi vidare i våra uppgifter. Ekokommunerna ska ligga i framkant i miljöarbetet, men inte bara det. Vi ska genom att dela erfarenheter, sprida fruktbara exempel och fortbilda oss, flytta fram positionerna för det lokala och regionala miljöarbetet. Det är vårt bidrag i arbetet för en hållbar utveckling.

Välkommen med i arbetet!

Lars Thunberg, ordförande Sveriges Ekokommuner.

SVERIGES EKO KOMMUNER

En annonsbilaga från Sveriges Ekokommuner

Vid frågor om innehållet i bilagan kontakta:

Sekoms kansli
Lisa Wällitalo
0455-303248

Kenneth Gyllensting
0455-303283
kansliet@sekom.nu

Ordförande
Lars Thunberg
lars.thunberg@karibu.se

www.sekom.nu

Producerad av: Active MediaPartner Nordic AB

Redaktör: Per-Åke Hultberg

Formgivning: Camilla Lindmark/CL Media

Repro: Bildrepro i Stockholm AB

Tryck: Mittmediaprint

För bilagor kontakta:

Active MediaPartner Nordic AB
Martin Wallenberg
Tel 0707-43 25 26
martin.wallenberg@activemediapartner.com

Active MediaPartner

www.activemediapartner.com

POPULÄR VINDKRAFTSUTBILDNING I SÖDERHAMN

Sveriges första yrkeshögskole-utbildning för vindkraftstekniker finns i Söderhamn. Under två års tid ska de 20 studenterna lära sig allt om vindkraftsteknik men även en del annat i denna höghöjdsutbildning.

– I huvudsak handlar det om kraftelektronik och styrsystem men även en del spektakulära moment som höghöjdsstråning och fartygskunskap, säger Klas Tallvid som är verksamhetschef för Centrum för flexibelt lärande i Söderhamn som anordnar utbildningen.

Utvecklingen av utbildningen och dess innehåll har skett i nära samarbete med vindkraftbranschen.

Trots att vindkraft är en expansiv bransch så har man inte hunnit med på utbildningssidan. Intresset för att bli vindkraftstekniker har varit stort, 90 personer har sökt till de 20 utbildningsplatserna. Om 2 år ska de kunna jobba både med installation och service av vindkraftverk.

Nytt intag för hösten 2010 är planerat

De elever som börjat utbildningen är entusiastiska och kommer från olika platser i landet. Förhoppningarna är stora på ett framtida jobb på höga höjder och hela Europa som arbetsfält.

Efter studierna väntar en arbetsmarknad i expansion. Stora satsningar på vindkraft ligger om hörnet, pådriven av den globala klimat- och

miljödebatten. Utbildningen ger yrkeskompetens för att arbeta som installations-, drift- eller servicetekniker på land- eller havsbaserade vindkraftverk. I utbildningen ingår moment som ger certifikat för Höghöjdsarbete samt Heta arbeten.

– Framtiden ser ljus ut just nu för de här studenterna, säger Klas Tallvid. Han tror att flera av dem kommer att bli rekryterade innan examen.

Helt klart ligger utbildningen rätt i tiden. Det är lite av en oljerusch just nu runt vindkraftsteknik, det byggs stora anläggningar runt om i Europa.

Det var fram för allt två anledningar som gjorde att man förlade utbildningen till Söderhamn.

Dels för att det sedan ett par år tillbaka planeras för byggnation en stor havsbaserad vindkraftspark utanför Söderhamn, och dels för att kommunen jobbar aktivt med att utveckla centrum för vindkraftssupport för södra Norrland.

Vindkraftssupporten är en satsning som Energimyndigheten beslutat sig för att stödja. Söderhamns kommun har även fått ett regionalt uppdraget att vara motor för länets vindkraftsutveckling.

Framtiden ser ljus ut för studenterna.

Jobbar för grönare upphandling

I Söderhamn och i samtliga hälsingekommuner har politikerna angett viljeinriktningen och vill ha mer ekologisk- och närproducerad mat inom förskola, skola och äldreomsorg.

Nu jobbar kommunerna och inköp Gävleborg på att ta fram ett upphandlingsdokument med en tydlig miljöprofil som stimulerar det lokala näringslivet.

Ägg, kött, fisk och grönsaker från lokala producenter kan alltså bli vardagsmat för barn, ungdomar och äldre om dokumentet når sitt mål.

I dag finns det bara ett fåtal produkter i kommunernas storkök:

– Potatis, färskt bröd och ekologisk mjölk är exempel på produkter som serveras hos oss idag. Men generellt är utbudet för litet och för

dyrt, något som staten reagerat på och försöker åtgärda med olika stödinsatser, säger Sonia Persson, kostchef i Söderhamns kommun.

Hon är entusiastisk och hoppfull inför slutspurten med styrdokumentet, ett dokument som kan bana väg för många näringsidkare i Hälsingland.

Tillväxt och hållbar livsmedelsproduktion är också två av flera morötter som driver hälsingekommunernas gemensamma projektarbete framåt.

– Tillsammans är vi starka, och unika. Det nya styrdokumentet kan innebära ett systemskifte från det gamla traditionella med storgrossister som dominerar på den kommunala planen, till en mer varierad marknad där möjligheterna ökar avsevärt för de lokala producenterna att hävda sig och komma in på marknaden, säger Sonia Persson.

I processgruppen finns representanter med spridd kompetens från kost, miljö, näringsliv och landsbygdsut-

veckling.

– Det är en styrka. Vi kan ta in kunskaper från varandra, analysera, inventera och få en helhetsbild av våra tillgångar och olika behov. Ju starkare underlag vi har desto smidigare kan omställningen påbörjas, säger Margareta Örn-Liljedahl miljöutvecklare i Söderhamns kommun.

I förlängningen kan flera positiva förändringar åstadkommas, enligt projektgruppen:

- Näringslivsutveckling på landsbygden
- Ett öppnare landskap
- Mindre klimatpåverkan
- Förändrad livsstil
- Inspiration till andra att handla miljövänligt
- Ett långsiktigt hållbart samhälle

– För att nå så långt som möjligt jobbar vi på att lägga fast en gemensam lägsta nivå vad gäller andelen ekologiskt och lokalproducerat. Vi tittar också på inom vilka områden vi kan samverka. Till exempel logistik och transport. Allt för att minska miljöpåverkan och samtidigt hålla nere kostnaderna, säger Margareta Örn-Liljedahl.

Baltic Climate visar vägen in i framtiden

Klimatförändringarna kräver framförhållning. I Söderhamn drivs omställningsarbetet genom EU-projektet Baltic Climate.

– Vi lär oss att planera och hantera frågor som är livsnödvändiga för vår framtida samhällsutveckling, säger kommunens planeringschef Ingemar Olofsson.

Baltic Climate syftar till att ge olika partners möjlighet att träffas och utifrån ett regionalt underlag

arbeta fram anpassningsmetoder för att möta framtidens klimatförändringar.

Projektet riktar sig inte enbart till kommunerna utan även till tjänstemän på andra nivåer. Försök görs också för att mobilisera näringslivet.

– I vår region kommer vi inledningsvis att göra analyser över hur klimatförändringarna kommer att påverka vår del av Östersjöregionen. Med detta som underlag kan arbetsmetoder tas fram som ska hjälpa deltagarna att analysera sin egen verksamhet och hur den kan anpas-

sas till de kommande klimatförändringarna, säger Ingemar Olofsson.

I Gävleborgsregionen kommer Baltic Climate-projektet att ha två huvudspår: översiktsplanering med "klimathänsyn" och hur näringslivet kan hantera klimatförändringarna.

Målen med projektet är:

- Ge kommuner och lokala aktörer möjlighet att möta klimatförändringarna på ett integrerat och hållbart sätt.
- Förmedla förståelsen för klimatförändringarna och möjlighe-

terna till en lokal och regional hållbar utveckling.

• Göra Östersjöregionens kommuner och regioner mer konkurrenskraftiga för kommande utmaningar och att stärka regionens identitet.

BalticClimate startade vintern 2008 och avslutas 2012. Det fullständiga namnet för projektet är: "Baltic Challenges and Chances for local and regional development generated by Climate Change-Baltic Climate"

Ekokommuner i världen

Lisa MacKinnon från Wisconsin i USA är samordnare för "The Natural Step", Nordamerikas motsvarighet till Sveriges Ekokommuner (SEKOM), och är på flera plan involverad i globala hållbarhetsfrågor. På SEKOMS internationella konferens i Helsingborg 2008 var hon moderator och inspirerade deltagare från hela världen att påbörja miljöarbete efter den svenska modellen.

Hur ser du på SEKOMS roll ur ett internationellt perspektiv?

SEKOM och de svenska ekokommunerna fungerade som en katalysator och en källa till inspiration för kommunerna här i Wisconsin när vi inledde arbetet med att bygga ramar för hållbarhetsfrågorna. 2005 var en milstolpe då en svensk delegation med Torbjörn Lahti i spetsen, besökte oss för att dela med sig av sina erfarenheter och lärdomar av deras arbete med SEKOM.

Det var även SEKOM som stod som värd då den första internationella Ekokommunkonferensen ägde rum i Helsingborg för två år sedan. En konferens som sammanförde kommunrepresentanter från Nordamerika, Afrika, Asien och Europa. Många av deltagarna har sedan dess bibehållit kontakten och fortsatt att dela sina erfarenheter av arbetet med att skapa hållbara kommuner.

Under konferensen tydliggjordes SEKOMS roll som samordnare, inte bara i Sverige, utan även internationellt.

Vilket inflytande har det svenska konceptet haft i Nordamerika?

Den svenska förebilden har implementerat ekokonceptet och visat att allt är möjligt: att även vi kan göra omfattande planer för en hållbar

framtid. I Wisconsin, till exempel, har man noga utforskat modellen för att se hur den kan användas i våra kommuner.

Över trettio kommuner har kommit fram till att modellen är väl fungerande och kommer att användas i sitt framtida miljöarbete, och många, många fler håller just nu på att utvärdera hur ekomodellen skulle fungera för dem.

Däremot har den ekonomiska krisen fördröjt utvecklingen i en del kommuner, som tvingats prioritera andra frågor. Men jag känner ändå tilltro till alla de eldsjälarna som fortsätter sina ansträngningar för att utbilda och informera allmänheten och beslutsfattarna i miljöfrågor. Medan vissa kommuner använder den svaga ekonomin som en ursäkt för att undvika åtgärder, ser andra det snarare som ett tillfälle att påbörja miljöarbetet. I många fall har det resulterat i att man blivit bättre på att tillvarata sina lokala tillgångar. En mycket lovande och hälsosam utveckling, tycker jag.

Och i resten av världen?

Efter konferensen i Helsingborg tog politiker från hela världen med sig konceptet hem och påbörjade ett lokalt arbete. Med utgångspunkt från deras unika tillgångar, kulturer, eko-

Lisa MacKinnon från Wisconsin i USA är samordnare för "The Natural Step", Nordamerikas motsvarighet till SEKOM.

nomier och utmaningar arbetar de på enad front för en bättre värld.

Vilka är dina förhoppningar för framtiden?

Ja, man hoppas att människor inser att framtiden som alla pratar om är här och nu, och att vi kan åsidosätta gamla vanor för att verkligen göra något åt miljöproblematiken.

Häromdagen när jag beklagade mig för en kollega över hur långsamt miljöarbetet går sa han: "Kom ihåg att man inte kan äta hela kon på en gång, man tar en bit i taget". Men min känsla är att vi suttit vid det här bordet med kon alldeles för länge och att tiden är på väg att rinna ut.

Text Emilie Josephsson

”**Över trettio kommuner har kommit fram till att modellen är väl fungerande och kommer att använda den i sitt framtida miljöarbete.**”

OM LISA MACKINNON

- Lisa MacKinnon är projektledare och koordinator för "The Dane County Clean Air Coalition" i Wisconsin.
- Hon utbildar och sprider kunskap om Ekokommunmodellen, eller "The Natural Step" som den kallas i USA.
- Hon är medförfattare till boken "Toward a Sustainable Community: A Toolkit for Local Government".

SÅ SKAPAR VI EN HÅLLBAR FRAMTID

- Genom att tidigt utbilda skolungdomar i hållbarhetsfrågor.
- Genom fortbildning och samarbeten med kommuner, företag och institutioner.
- Genom att uppmuntra och ge stöd till alla som är villiga att lägga ner arbete, kraft och energi på miljöfrågorna.

Foto/illustration istockphoto.com

EKO KOMMUNER I CHILE EFTER SVENSK MODELL

En grupp med 15-20 kommuner i Chile har kontaktat Sveriges ekokommuner med syftet att bli ekokommuner efter svensk modell. Avsikten är också att ta del av svensk miljöteknik, där intresset är särskilt stort för biogasproduktion och avfallshantering.

Som föregångsland på miljöområdet fungerar Sveriges ekokommuner sedan flera år tillbaka som förebild internationellt.

– Vi har idag kontakter med olika nätverk över hela världen som vill ta del av våra erfarenheter, säger

Lars Thunberg, ordförande i Sveriges Ekokommuner.

Mycket har hittills handlat om att inspirera och utbilda, bland annat i Nordamerika, Japan och Afrika. Men det har också i vissa fall varit fråga om att hjälpa till att förmedla

teknik, eller som i Robertsfors fall, att utveckla ett kommunalt samarbete om hållbar utveckling med en kommun i Kenya.

– Det nu aktuella samarbetet med de chilenska kommunerna kan på sikt bli stort. Det är mycket intressant just tack vare deras uttryckliga önskan att ta del av svensk avfallsteknik med bland annat hushållsnära insamling av sorterat avfall och biogasproduktion, säger Lars Thunberg.

Just nu ansöker ekokommunerna om utvecklingsstöd för samarbets-

projektet från bland annat Svensk-Chilenska utvecklingsfonden, en fond med fokus på utvecklingsprojekt i Chile med svenska företag och organisationer. Text Per-Åke Hultberg

Foto istockphoto.com

Gröna och uthålliga Haninge

Nya cykelvägar, cykelparkeringar vid pendeltåg och "vandrande skolbussar" samt insamling av matavfall är några exempel på hur Haninge ska bli mera grönt.

Haninge är en storstadskommun med stora naturtillgångar. Därför är kommunens miljöarbete avgörande för framtiden. Haninge kommun har utsetts till "Uthållig kommun" av Energimyndigheten. Det är ett kunskaps- och idéutbyte mellan kommuner och staten som arbetar för hållbar utveckling. Kommunen har även skrivit på Borgmästaravtalet, ett avtal för kommuner inom EU som vill gå längre i sitt klimatarbete än det europeiska målet att minska koldioxidutsläppen med 20 procent fram till 2020.

– Haninge satsar ambitiöst på miljö- och klimat. Satsningen går ut på att göra vår kommun hållbar, berättar Jeanette Ragnar, miljöstrateg i Haninge kommun. Bland annat har vi kartlagt Haninges utsläpp av växthusgaser. Det visar sig att transporter står för 70 procent av dessa utsläpp, privatbilism för 40 procent. Nu arbetar vi med att genomföra åtgärder för att minska utsläppen. För att göra det genomförs en stor undersökning av resvanor för att minska bilåkandet i kommunen och styra om

till hållbart resande. Näringslivssamarbete är en annan viktig del för att minska utsläppen. Haninge satsar också på att etappvis införa separat insamling av matavfall för framställning av biogas bland annat till fordonsbränsle.

Minskade utsläpp med 40 procent fram till 2020

Det övergripande målet är att minska utsläppen av växthusgaser med 40 procent fram till 2020 jämfört med 1990 års nivå.

– I nuläget släpper Haninge kommun ut 2,2 ton växthusgaser per invånare. Till klimatstrategin finns en åtgärdsplan, där en av åtgärderna är att utveckla energisparkampanjer vad gäller fastigheter och bostäder. Det fysiska planerandet av våra olika områden är en annan. Albyberg är ett exempel på ett nytt företagsområde, för företag som strävar efter att arbeta på ett miljövänligt sätt.

Vandrande skolbussar i stället för bilskjuts

– För att få fler barn att gå och cykla till skolan har vi startat ett spännande projekt som fått ett stort gensvar från föräldrarna. Bland annat vill vi införa "vandrande skolbussar", där familjer turas om att hämta och lämna barnen, för att minska skjutsandet till och från skolan. Vi satsar också på större och bättre möjligheter för cyklister och har antagit en cykelplan.

Här syns en av fyra avlämningsplatser vid Ribbybergsskolan. På bilden rektor Anki Agneby med barn från Ribbybergsskolan. Avlämningsplatsen ligger ett par hundra meter ifrån skolan och den sträckan går barnen själva.

Bland annat bygger vi nya cykelvägar, cykelparkeringar vid pendeltåget och installerar cykelpump i Handen. Det är jättekul att Haninge har profilerat sig som en kommun som verkligen gör något för klimatet och det tycker jag att vi gör i och med "Uthållig kommun", avslutar Jeanette Ragnar.

Foto Louise Forsberg

Haninge
kommun

www.haninge.se

Haninge. Inte bara skärgård!

Kungsörs kommun Med ögon känsliga för grönt

I Kungsör förvaltar kommunen ett både kultur- och naturhistoriskt arv. Och man gör det så bra att kung Carl XVI Gustaf tilldelat kommunen sitt miljöpris inte bara en, utan två gånger. Men målet för arbetet är inte i första hand att få pris utan att bevara och utveckla den unika natur som finns inom kommunens gränser.

Direkt nordväst om tätorten Kungsör finns ett anslående landskap med ekhagar, åkerholmar och ädellövlundar. Här i Kungs Barkarö, finns ett av norra Europas största bestånd av jätteeckar. Området har av Naturvårdsverket jämförts med bland annat New Forest och Windsor Park i England, Saababurg i Tyskland och Djurgården i Stockholm.

I Kungs Barkarö finns också större delen av de 70-tal hagar som kommunen restaurerat, ett arbete som fortgår men hade sin början för knappt 40 år sedan. Hagarna är karaktäristiska för Kungsör och upptar cirka 5 procent av kommunens yta. Kungsörs kommun ligger vid Mälaren och växtligheten varierar med avståndet till den stora sjön. Det som en gång för tusentals år sedan var havsbotten är nu en del av det öppna landskapet. Här finns hagar, fågelrika strandängar, men också urskog som i naturreservatet Stengärdet i kommunens södra del.

Den viktiga naturvården

Det aktiva naturvårdsarbetet kom i gång på initiativ av Länsstyrelsen på 1970-talet men i samband med en sysselsättningskris på

80-talet började kommunen inse hur mångsidigt naturen kunde värderas. Ett naturvårdslag kom till, både för sysselsättningens och för naturens skull. Och naturen behöver vårdas. Vid en inventering år 2005 hittades 1 832 naturminnesmärkta ekar, varav cirka 1 000 ansågs vara hotade. Ekar behöver sol, luft och rymd för att kunna leva. Röjning är ett måste. Helst ska det också finnas betesdjur i hagarna, vilket gynnar floran och den biologiska mångfalden.

Lokala naturprojekt

Kungsörs kommun vill vårda och bevara, men samtidigt hitta nya sätt att dra nytta av naturen. För detta har man sökt och fått projektpengar. Sjutton lokala naturprojekt har avslutats och fler planeras. Hittills har projekten bland annat inneburit utbildning av natur- och kulturguidar, fyra cykelleder och en bok som beskriver några av de finaste naturområdena. Aktuellt just nu är Kungs Barkarö-projektet och en strategi för framtiden har tagits fram. Ingen "död hand" ska läggas över området, syftet är att bevara det genom förädling och utveckling.

Kommunekolog Christina Schyberg berättar om Jordmarkshagen under en guidning. Studiebesöken har varit många genom åren. Bilden togs vid Sveriges Ekokommuners årsmöte 2009.

KORTFAKTA OM KUNGARIKET KUNGSÖR:

- På 1500-talet planterade Gustav Vasa ekar i Kungs Barkarö för framtida skeppsbyggen.
- På 1600-talet avverkades många ekar, men nya planterades. En del finns kvar än i dag. Under den här tidsperioden tränade Karl XI sina trupper på Barkaröslätten och i Älghagen sägs han ha hållit älgar för ett planerat älgkavalleri.
- För att få veta mer om Kungsör gå in på www.kungsor.se eller gör ett studiebesök med guide, läs mer om deras olika inriktningar på hemsidan. Ett annat tips är att uppleva landskapet på cykel. Det finns flera skyltade leder genom Kungsörs kommun, de flesta utgår från Kungsuddens kungsgård.

Kungsör

Ett av många exempel på miljöarbetet inom Uppsalälans landsting är den stränga resepolicy som införts. Syftet är ha ett miljövänligt och kostnadseffektivt resande och att i minsta möjliga mån använda bil eller flyg i tjänsten.

Foto Johan Alp/ Bildarkivet.se

Arne Sandemo (M), landstingsråd och ordförande för Regionförbundets styrelse.

Första landstinget som medlem

Landstinget i Uppsala län är det första landstinget i Sverige som går med i Ekokommunerna. Arne Sandemo (M), landstingsråd och ordförande för Regionförbundets styrelse, hoppas nu att fler landsting ska följa Uppsalas exempel.

1. Varför gick ni med?
2. Vad vill ni få ut av samarbetet?
3. Hur jobbar Uppsalas läns landsting med miljöfrågor idag?

1 – Det var många skäl. Vi har länge jobbat med miljöfrågor och känt till Ekokommunerna. Och när dörrarna öppnades upp för att även landsting kan söka medlemskap var det ett självklart val att gå med.

2 – Vi vill få ett större nätverk och bidra till en gemensam kunskapsutbyggnad. Vi hoppas även kunna få och ge inputs, utbyta erfarenheter och samarbeta med kommuner i miljöfrågor.

3 – Ett miljötänk genomsyrar hela vår verksamhet. Alltifrån ekologisk mat och fastighetsdrift, till vårdens och inte minst läkemedlens miljöpåverkan och minskade koldioxidutsläpp. Över hela fältet jobbar vi med miljöfrågor. Hela landstinget är

miljöcertifierat enligt ISO 14001 och EMA. Men mycket finns att göra, säger Arne Sandemo, och syftar på besparingspotentialen som finns inom värme, kyla och el.

Ett konkret exempel på miljöarbete inom Uppsalälans landsting är den stränga resepolicy som finns. Syftet är ha ett miljövänligt och kostnadseffektivt resande och att i minsta möjliga mån använda bil eller flyg i tjänsten.

En annan miljöinsats är ett miljonprojekt på uppbyggnad av biogasbränsle där landstinget har gått i borgen för ett fristående företag. Satsningen som är ett helt nytt koncept går ut på att producera gas som konverteras till flytande form. Ambitionen är att minst 80 procent av regiontrafikens bussar ska drivas med förnyelsebara bränslen.

Text Samuel Hultberg

”**Ett miljötänk genomsyrar hela vår verksamhet. Alltifrån ekologisk mat och fastighetsdrift, till vårdens och inte minst läkemedlens miljöpåverkan och minskade koldioxidutsläpp.**”

Värmdö – en ekokommun med sikte på framtiden!

Värmdö kommun har framtiden som utgångspunkt i arbetet med ny översiktsplan och energi- och klimatpolicy. I Vision Värmdö 2030 beskrivs kommunens ambitioner att ligga i framkant med omställningen till ett långsiktigt hållbart samhälle. Ett samhälle där vi använder förnybar energi, har moderna och miljövänliga transporter och bygger kretsloppsanpassat.

Vi ställer också medborgare och näringsliv inför utmaningar genom att ta med aspekter på en hållbar livsstil i våra framtidsplaner.

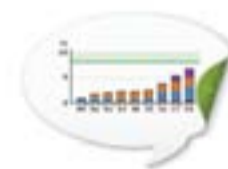
En annan unik satsning är en successiv utbyggnad av kommunalt VA till 10 000 fritidshus. En miljardinvestering grundad på målet om ett hållbart Värmdö.

www.varmdo.se

 VÄRMDÖ KOMMUN

Miljöbarometern

Verktyg för webbaserad miljöredovisning

Fler och fler kommuner inser vikten av effektiv miljökommunikation för att miljöarbetet ska bli framgångsrikt.

Med hjälp av Miljöbarometern kan din kommun enkelt redovisa miljöläget och miljöarbetet för invånare, beslutsfattare och företagare.

För mer information och länkar till webbaserade miljö- och hållbarhetsredovisningar, besök:

www.miljobarometern.se

Miljöbarometern används i Borås, Helsingborg, Huddinge, Kristianstad, Landskrona, Luleå, Malmö, Oslo, Stockholm, Sundsvall, Umeå, Västerås och Örebro.

Satsning på ekologisk mat och trainees

- Att vara med i Ekokommunerna gör det möjligt att i ännu större utsträckning uppdatera och förbättra kommunernas arbete inom miljö- och klimatfrågor, säger Carina Bengtsson (C), kommunalråd Ljungby kommun.

1. Varför gick ni med?
2. Vad vill ni få ut av samarbetet?
3. Hur ser ert miljöarbete ut idag?

Carina Bengtsson (C), kommunalråd Ljungby kommun.

1 – Hela konceptet lät väldigt spännande och intressant, säger Carina Bengtsson. Genom att gå med i Ekokommunerna, genom tips, råd och andra kommuners erfarenheter, behöver man inte uppfinna hjulet en gång till.

2 – Vår förhoppning är att vi i Ekokommunerna ska bli bättre på miljöarbete och att vi i Ljungby kommun och andra i föreningen ska jobba än mer aktivt med miljöfrågor.

3 – Vi har högt uppsatta mål för hållbar utveckling som präglar hela kommunen. Ett specifikt exempel på miljöarbete är en ekologikostsatsning vi startade förra året. I syfte att öka närproducerad och ekologisk mat inledde vi ett samarbete med en ekologisk producent och distributör här i Ljungby för att förse skolor och förskolor med ekologiskt kött, berättar Carina Bengtsson.

Ljungby kommun har utan tvekan en hög målsättning när det gäller att köpa lokalt producerade livsmedel, och satsningen på ekologisk och närproducerad mat kom-

mer att fortsätta nu under 2010.

Kommunen har i år avsatt 12 miljoner kronor på ett ungdomstraineeprogram där killar och tjejer mellan 18 och 25 år har möjlighet att få sex månaders anställning i kommunen. Ungdomarna arbetar med allt från barnomsorg till demokratifrågor. Några driver också ett projekt som heter "Superstädarna".

– Samtidigt som vi får ungdomar i arbete, får vi även ett renare och hållbarare Ljungby, säger Carina Bengtsson.

Det är fyra ungdomstrainees som leder projektet "Renare Ljungby" och som har i uppgift att både informera och inspirera elever runt om i Ljungbys skolor till att arbeta och förstå vikten av rena och skräpfria skolmiljöer.

– Vi vill göra barn och skolor uppmärksamma på att det inte är okej att slänga skräp på fel ställen. Samtidigt som det är viktigt att skolor belyser betydelsen av en renlig skolmiljö är det jätteroligt att engagera barn, säger tjuogoåriga Sara Follin, som är trainee sedan februari månad.

Text Samuel Hultberg

Jönköping – stolt ekokommun

- Det är viktigt att delta i olika former av nätverk för att få kontakter och utveckla sin kommun, säger Ann-Mari Nilsson (C), kommunalråd Jönköpings kommun.

1. Varför gick ni med?
2. Vad vill ni få ut av samarbetet?
3. Hur ser ert miljöarbete ut idag?

Ann-Mari Nilsson (C), kommunalråd Jönköpings kommun.

1 – Vi såg en möjlighet att genom andra kommuner få goda erfarenheter och kunskaper för att utveckla vårt miljöarbete och även kunna sprida våra goda erfarenheter vidare.

2 – Genom kommuner som agerar gemensamt kan vi påverka miljöarbetet på ett starkare sätt, det kan till exempel handla om förväntningar på den nationella nivån. Det innebär också att vi tar på oss att leva upp till vissa mål och det blir en positiv press på vår egen verksamhet, säger Ann-Mari Nilsson.

3 – Miljöfrågor är en självklar del i vårt arbete med utbyggnadsstrategi och stadsbyggnadsvision. Några stora miljöåtgärder som skett de senaste åren är installation av solceller på kommunala fastigheter, energikonvertering och energieffektivisering i egna fastigheter, flerdubblad satsning på utbyggnad av gång- och cykelvägar samt utökning av kollektivtrafiken.

Text Samuel Hultberg

Karlskrona i sopfronten

Karlskrona kommun har legat i fronten i fråga om avancerad sopsortering under det senaste decenniet. Nu tas nästa steg där ambitionen är att ta fram en ny avfallsplan som bygger på avfallsprevention. Det görs tillsammans med flera europeiska samarbetspartners i EU-projektet Pre-waste.

Kenneth Gyllensting, miljöstrateg på Karlskrona kommun.

Karlskrona kommun har arbetat målmedvetet med sopsortering i mer än tio år. Idag sorterar alla hushåll och så många som 37 procent komposterar själva.

– Men samtidigt som källsorteringen bara blivit bättre och bättre har den totala mängden som sorteras blivit större och större, säger Kenneth Gyllensting, miljöstrateg på Karlskrona kommun.

Det billigaste och bästa för miljön är naturligtvis att det aldrig behöver bli avfall. Alla kan hjälpa till, bland annat genom att inte slänga så mycket mat som nu görs. Ett annat sätt att minska avfallet är att handla smart, påpekar Kenneth Gyllensting. Det vill säga att se till att få med sig så lite förpackningar som möjligt från affären och att inte köpa sådant som man omedelbart slänger.

EU-projekt Pre-waste

Frågan om avfallsprevention har Karlskrona kommun funderat på under några år. När det så var dags att uppdatera kommunens avfallsplan var det hög tid att titta på möjligheten att lokalt och regionalt kunna jobba med just den frågan. Kanske fanns andra kommuner med samma ambitioner?

– Vi letade aktivt inom EU och hittade ett tiotal kommuner, regioner och organisationer som precis som vi ville hitta metoder och ledningssystem för avfallsprevention, säger Kenneth Gyllensting.

Resultatet av samarbetet utmynnade i EU-projektet Pre-waste, där Karlskrona kommun nu arbetar tillsammans med övriga aktörer med syfte att minska avfallet. Tanken är att under tre års tid dels utbyta erfarenheter, dels utarbeta metoder och indikatorer för hur avfallets mängd och farlighet kan minska. Projektets officiella kickoff ägde rum i Ancona i Italien 28-29 april. I juni nästa sommar hålls en delkonferens i Karlskrona då bland annat goda exempel ska presenteras.

www.karlskrona.se

Tre lyckade miljöprojekt i

Åladrottningen från Falkenberg

Falkenbergs kommun räddar ålstammen och satsar på vindkraft. Två framgångsrika miljöprojekt som inspirerar politiker över hela landet.

Falkenbergs kommun pågår sedan fyra år tillbaka det så kallade Hertingprojektet. Herting är ett av kommunens kraftverk och sambandet mellan kraftverket och ett minskat fiskebestånd har visat sig vara tydligt. Ålens bestånd har till exempel minskat med ofattbara nittionio procent sedan sjuttioalet.

Med förhållandevis enkla medel kan man rädda livet på hundratalsentals ålar och hela fiskebestånd. Som en första åtgärd bygger kommunen nya vandringsvägar för ålyngel. Nästa åtgärd är att öppna den gamla flodfåran och sänka kapaciteten i kraftverket, vilket på sikt räddar Åtrans unika laxstam och annan vandringsfisk.

– Vi mister därmed en del energi men som jag ser det tackar vi för lånet och lämnar tillbaka det som tillhör naturen. Den förlorade energin tar vi från vindkraften i stället, säger Mari-Louise Wernersson, kommunstyrelsens ordförande.

Längs Åtrans strandlinje finns fler kraftverk med samma problematik som vid Herting. Mari-Louise Wernersson har därför inlett ett intensivt samarbete med E.ON, som äger och driver verken, för liknande åtgärder.

– E.ON gör en storsatsning och tillsammans gör vi en viktig insats, säger Mari-Louise, som blev framröstad till Årets Åladrottning i somras, en utmärkelse hon använder i sitt arbete med att uppmärksamma ålproblematiken.

På väg in i Falkenberg möts man av en samling ståtliga vindkraftverk. Kommunen var tidigt ute med att använda vindkraft och de fyrtio befintliga verken utökas inom ett par år till hundra.

– Här blåser pengarna in i kommunen, skojar Mari-Louise Wernersson.

För närvarande etableras företaget Verical Wind i Falkenberg och därmed sätter man upp prototyper

”

Som jag ser det tackar vi för lånet och lämnar tillbaka det som tillhör naturen.”

Mari-Louise Wernersson, årets åladrottning och kommunordförande, är en eldsjäl i miljöfrågan.

för en ny generation svensktillverkade vindkraftverk. Ett samarbete mellan E.ON och Falkenberg Energi.

Falkenbergs kommun har blivit ett vindkraftcenter och får ofta studiebesök från andra kommuner som vill lära sig mer om hur de arbetar med sina hållbarhetsprojekt.

Text Emilie Josephsson

FALKENBERGS KOMMUN

- Antal invånare: 40 000
- Största tätort: Falkenberg
- Slogan: "Hitta det här"
- Viktigaste miljöfrågan: Just nu är det bytet av kommunens bilflotta. Vi byter till biogas och bygger även tre biogas-anläggningar.

Genom Hertingprojektet kan man med enkla medel rädda livet på hundratalsentals ålar och hela fiskebestånd.

Mönsterås renar kustvattnet genom musselodling

Små musslor, knappt två centimeter långa, kan göra underverk i övergödda havsband. Mönsterås är den första kommunen på Östkusten som satsar på musselodling.

Mönsterås kommun i Småland har visat framfötterna genom sitt stora engagemang i aktuella miljöfrågor. Anneli Nielsen, kommunens miljöchef, är naturligtvis glad över det intresse som finns både på politiker-nivå och bland allmänheten.

– I vår kommun finns inga stora städer. Vi lever i mindre samhällen nära naturen och jag tror att det gör att vi värnar lite extra om vår miljö, säger Anneli Nielsen. Våra politiker

gör stora satsningar inom klimat- och hållbarhetsfrågan.

Utmed kusterna i Östersjön har övergödningen varit ett stort problem för både människor, växt- och djurliv. Det har visat sig i form av algbloomingar, igenväxta stränder och vikar samt påverkan på fiskebeståndet. Mönsterås är den första kommunen att anlägga musselodlingar som en åtgärd för att rena vattnet. Projektet påbörjades redan för två år sedan med hjälp av Kristinebergs Marina Forskningscentrum.

Musslor har nämligen visat sig vara ett effektivt filter och är redan en väl beprövad strategi på Västkusten. Musslorna suger åt sig överskottet av näringsämnen i vattnet och när man skördar dem får man

tre lyckade ekokommuner:

Foto Birger Lallo/ Bildarkivet.se

Foto istockphoto.com

med sig de skadliga ämnena. Musslorna kan sedan återanvändas som till exempel gödningsmedel eller hönsfoder.

En oväntad och positiv bieffekt är musselodlingarnas inverkan på fiskebeståndet.

– Vattnet runt odlingarna har även visat sig vara ett perfekt tillhåll för fiskyngel, konstaterar Anneli Nielsen nöjt.

Text Emilie Josephsson

► MÖNSTERÅS KOMMUN

- Antal invånare: 13 000
- Största tätort: Mösterås
- Viktigaste miljöfrågan: Energi- och klimatfrågan. Utbildar klimatambasadorer och värmer upp Mösterås och Blomstermåla samhällen med fjärrvärme.

MUNKFORS KOMMUN ÄR EN FAIRTRADE CITY

På butikshyllorna och restaurangerna i Munkfors kan kommunens invånare alltid välja Fairtrademärkta produkter. Etiska konsumtionsfrågor är en hjärtesak för både politiker, restaurang- och butiksinnehavare.

Fairtrade City är en benämning som värm-ländska Munkfors gjort sig förtjänt av sedan 2006. Med sina 3 800 invånare är Munkfors en liten kommun men med ett stort miljötagande. I Munkfors satte man tidigt fokus på etiska konsumtionsfrågor och satte sig in i Fairtrade-begreppet när det ännu var i sin linda.

– Vi har inga stora miljöproblem i vår kommun så vi satsade på att bli en Fairtrade City utifrån de systemvillkor som Ekokommunerna ska leva efter. På så sätt har vi möjlighet att påverka arbetsförhållanden i andra delar av världen, säger Anna Grenholm, biträdande miljöchef i Munkfors kommun.

”**Vi har inga stora miljöproblem i vår kommun så vi satsade på att bli en Fairtrade City.**”

Rörelsen började i en engelsk kommun som ville öka tillgängligheten på Fairtrademärkta produkter. Fenomenet spridde sig och snart var majoriteten av Storbritanniens kommuner Fairtrade City-märkta. I Sverige finns idag ett tjugotal diplomerade kommuner.

För kommunen har diplomeringen inte bara inneburit en positiv stämpel och fler Fairtrademärkta varor på butikshyllorna. Det har också resulterat i helt nya samarbetsgrupper där politiker, kyrkan, café- och butiksägare träffas regelbundet för att diskutera inköp och ansvarstagande kring en global problematik som berör oss alla.

Text Emilie Josephsson

► MUNKFORS KOMMUN

- Antal invånare: 3 800
- Största tätort: Munkfors
- Viktigaste miljöfrågan: Miljöanpassade transporter och nya cykelvägar

Foto Bildarkivet.se

För kommunen har diplomeringen bland annat inneburit en positiv stämpel och fler Fairtrademärkta varor på butikshyllorna.

VAD ÄR FAIRTRADE CITY?

► Fairtrade City innebär att kommunen lever upp till kriterier som rör etisk upphandling, ett aktivt informationsarbete samt ett utbud av etiskt märkta produkter i butik och på arbetsplatser. På bilden ses kommunstyrelsens ordförande i Munkfors, Hector Vallejos, ta emot utmärkelsen av Alice Bah-Kuhnke, generalsekreterare i Rättvisemärkt Sverige.

SVERIGES BÄSTA MILJÖKOMMUN

Nu vill vi MER!

Helsingborgs stads vision är att vara den mest attraktiva staden för människor och företag. Ett kvitto på att vi har kommit en bit är utmärkelsen "Sveriges bästa miljökommun 2009".

– Topplaceringen glädjer och inspirerar naturligtvis, men kräver också att vi lever upp till epitetet. Vi måste visa att det inte var en engångsföreteelse, säger Peter Danielsson, kommunstyrelsens ordförande.

En framgångsfaktor är den tydliga politiska viljan över blockgränserna som visar riktningen. Staden har ett ambitiöst miljöprogram och en tuff vision för energiområdet. En annan viktig framgångsfaktor är samverkan mellan stadens förvaltningar och bolag som leder till utveckling av miljöteknik och miljöeffektiva lösningar. Detta är några nedslag i vårt miljöarbete, men vi vill mer!

Spännande stadsförnyelseprojekt

H+ området är Helsingborgs största stadsförnyelseprojekt i modern tid som ska omvandla ett stort hamn- och industriområde till en sprudlande mötesplats för människor och företag. H+ ska vara en förebild för den hållbara staden och uppfylla framtidens krav på energi, miljö och arkitektur.

Kontakt: hakan.asmoarp@helsingborg.se

Planer och program

Miljöprogrammet är motorn i stadens miljöarbete. Staden har även en klimatstrategi, en energistrategi och en årlig plan för hållbar utveckling.

Kontakt: pernilla.fahlstedt@helsingborg.se

Energi

Helsingborg ska bli energineutralt till 2035. Strategin kompletteras med en åtgärdsinriktad energiplan. Där finns långtgående åtgärder för att minska energianvändningen och förändra produktionen mot förnyelsebar energi.

Kontakt: anneli.gille@helsingborg.se

Flytande biogas

Världens största anläggning för uppgradering av metangas från deponier och biogasanläggningar till flytande biogas ska byggas i Helsingborg. NSR:s nya anläggning kan minska utsläppen av koldioxid med 40 000 ton per år. Kontakt: nsr@nsr.se

Utbildning

Miljöverkstaden utbildar barn och ungdomar i miljöfrågor, ett tema för varje årskurs. Exempelvis får elever i årskurs 5 åka med forskningsfartyget Sabella för att lära sig mer om havet. Miljöverkstaden har även utbildningar för vuxna och en välbesökt klimatutställning. Kontakt: klas.nyberg@helsingborg.se

Bevarande och återställande av naturvärden

Helsingborgs stad har tolv naturreservat på land, ett till havs och flera är på gång. Staden har medverkat till att över sextio våtmarker har anlagts sedan 1991. Kontakt: fredrik.bengtsson@helsingborg.se

Miljöanpassade transporter

I Helsingborg ska luften vara hälsosam. Därför drivs stadsbussarna med biogas från helsingborgarnas matavfall och kollektivtrafiken ska fördubblas på bekostnad av bilarna. Bussvisionen pågår mellan 2004 och 2014 i samverkan mellan Helsingborgs stad, Skånetrafiken och Arriva.

Kontakt: ole.andersson@helsingborg.se

Nätverk

Helsingborgs stad är medlem i flera miljönätverk för att utbyta erfarenheter och ge varandra inspiration. Exempel på nätverk är: Sveriges ekokommuner, Klimatkommunerna, Uthållig kommun, ICLEI, Healthy Cities och KIMO.

Kontakt: camilla.alfredsson@helsingborg.se

Miljö- och energiledningssystem

Staden påbörjade arbetet med miljö- och energiledningssystem redan 1997. Systemet är ett redskap för att effektivt och systematiskt arbeta med verksamhetens egen miljöpåverkan. Grön Flagg, ISO 14001 och Skola för hållbar utveckling är några exempel som vi arbetar med.

Kontakt: sofia.mattsson@helsingborg.se

Översiktlig planering

Staden har genom en bred medborgardialog tagit fram en nytänkande översiktsplan. Stärka stationsnära områden, växa resurseffektivt genom förtätning och utveckla identitet och attraktivitet är exempel på strategier för att nå hållbar utveckling. Kontakt: sofia.oreberg@helsingborg.se

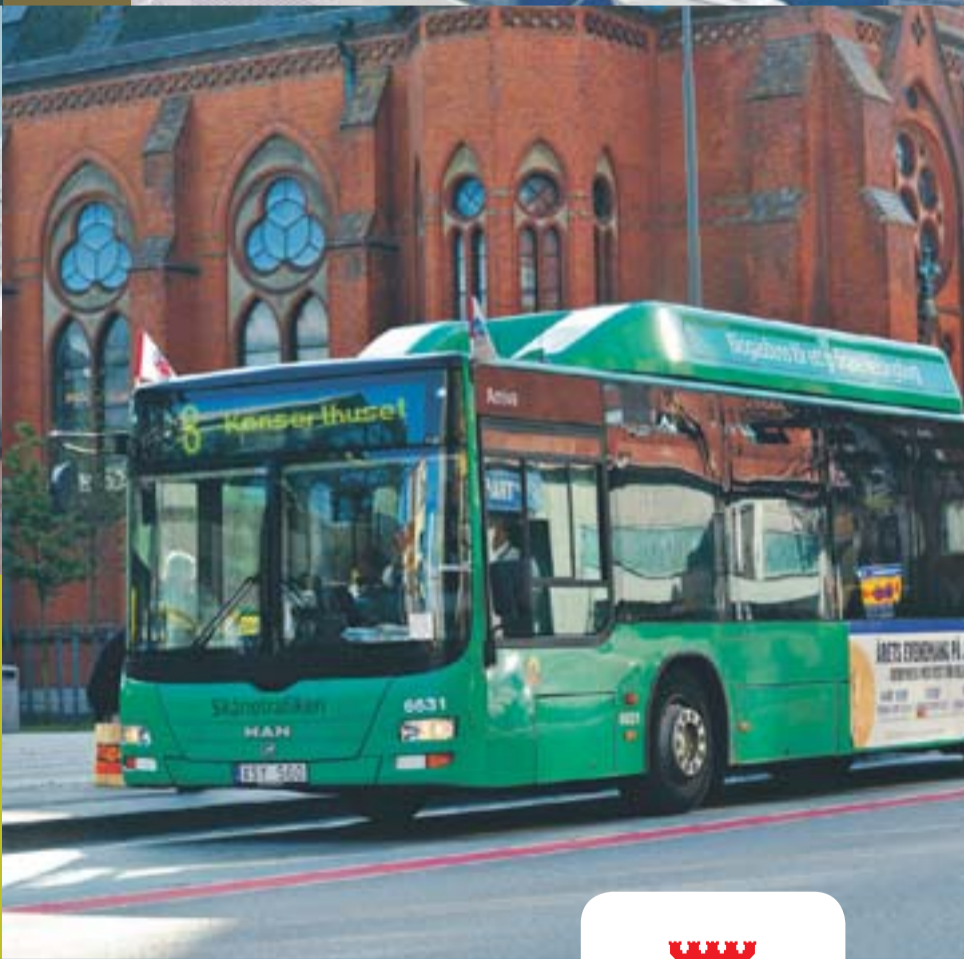
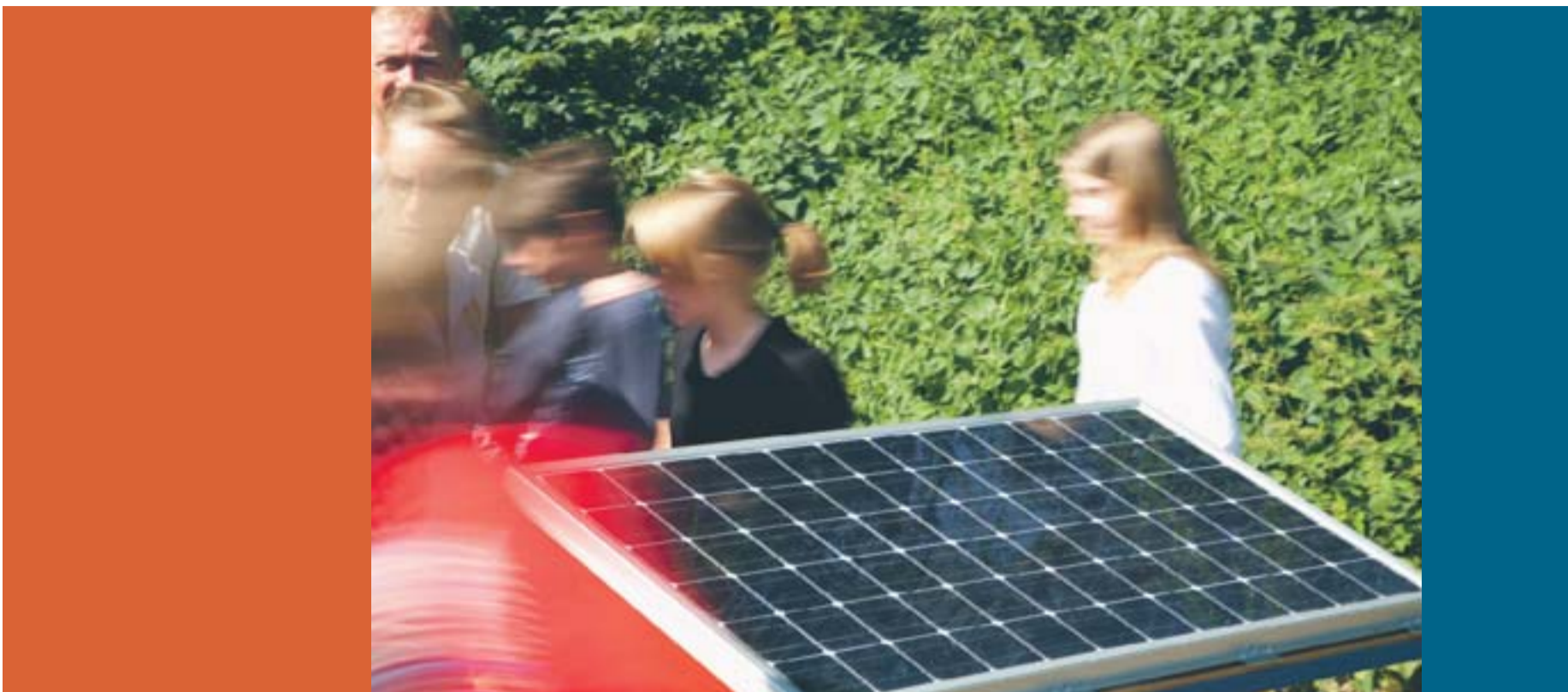
Vindkraft

För att snabbt nå våra mål om förnyelsebar energi och möjliggöra effektiv tillståndsprövning har vi tagit fram en kommuntäckande översiktsplan för vindkraft som tydligt visar utbyggnadsområden.

Kontakt: magnus.ydmark@helsingborg.se

KAN DU HJÄLPA TILL?

Tipsa oss på miljöförvaltningen@helsingborg.se

Ekosystemkrisen lika stor som klimathotet

– **Det måste bli balans** mellan ekonomi och ekologi, säger Anders Wijkman. Att jobba med miljöfrågor lokalt är viktigt, framför allt som signal för de egna invånarna och visst bidrar det till helheten. Men, betonar han, för att det ska bli en verklig förändring krävs globala åtaganden och något som definitivt måste upphöra är fixeringen vid BNP som måttstock på den "goda utvecklingen".

Visst, vi har blivit bättre när det gäller den lokala nedsmutsningen. Men samtidigt har problemen flyttats till den globala nivån, i form av växthusgaser och ökande tryck på ekosystemen i de fattiga länderna.

Det menar Anders Wijkman, välkänd före detta EU-parlamentariker för KD, numera bland annat vice ordförande för Romklubben och Tällberg Foundation.

Ökningstakten av klimatutsläppen har aldrig varit snabbare än i dag men klimatförändringen är absolut inte det enda allvarliga problemet på miljöområdet, vilket man kan få intryck av i debatten.

Ett lika stort problem är ekosystemkrisen, att vi snabbt förbrukar det naturkapital som vi är helt beroende av för vår överlevnad. Det är en kapplöpning med tiden, Klimatförändringen och ett överutnyttjande av ekosystemen gör att vi håller på att slå i taket på område efter område, säger Anders Wijkman och tar den akuta bristen på färskvatten i många regioner som ett alarmerande exempel, något som i sin tur går ut över världens matproduktion.

Går vi till de ändliga resurserna är problemet likaså akut. Amerikanska försvarsledningen säger i en rapport i mitten av april att "peak oil", dvs den tidpunkt då produktionen når sin högsta nivå och då vi kommer att få se ett väx-

Anders Wijkman, välkänd före detta EU-parlamentariker för KD, numera bland annat vice ordförande för Romklubben och Tällberg Foundation.

ande gap mellan efterfrågan och utbud, kommer att inträffa före 2015. Då kommer inte minst de sektorer som är helt beroende av oljan idag – transporter och jordbruket – att snabbt få stora problem. Även vissa metaller håller på att ta slut. Då hjälper det inte att man höjer priserna, det som brukar vara standardlösningen bland ekonomer. Ju

mer gruvarbete, desto större är också belastningen på miljön.

– Det går inte att förhandla med naturen. Om det inte finns vatten, vad gör vi då? Om klimatbalansen är rubbad, vad gör vi då? Anders Wijkman slår fast att det nu är hög tid att bryta sambandet mellan tillväxt och resursutnyttjande, det vill säga satsa på en utveckling som inte innebär tillväxt i materiella termer. Ett mycket större fokus måste sättas på tjänsteproduktion samtidigt som produkter med längre livslängd måste tas fram, vilket i sig förutsätter nya affärsmodeller.

Vi måste bruka våra resurser på ett hållbart sätt. Till exempel se till att tjäna pengar på en mobiltelefon så länge som möjligt, inte slänga och köpa en ny efter 18 månader. Vi borde, menar Anders Wijkman, sätta ett fokus på uppgradering i stället för på recycling, det vill säga att behålla material så att produkter får längre livslängd. Han föreslår också beskattning på resursuttag i stället för på inkomster. Det är också dags, menar han, att sätta upp konkreta mål för resurseffektivitet, inte bara som idag titta på energieffektivitet.

– Vi måste inse att vi inte kan rädda miljön på enbart tekniska framsteg. Det måste framför allt bli en balans mellan ekonomi och ekologi och vi måste sluta sätta likhetstecken mellan tillväxt i BNP-termer och ökad välfärd. Kvalitet och innehåll måste ges minst samma vikt som kvantiteten. Det är ett jätteproblem att så få förstår det här, säger Anders Wijkman som också ser att det finns ett oerhört stort motstånd mot att tänka i nya banor, inte minst bland ekonomer.

– Hela samhället är uppbyggt på att allt ska expandera och få begrepp

är så heliga som ekonomisk tillväxt. Fixeringen vid BNP som mått på den "goda utvecklingen" måste upphöra. Det är inte som de flesta säkert tror att välfärden automatiskt stiger när BNP ökar. BNP är ett mått på aktiviteten, inte på välfärden, konstaterar Anders Wijkman och pekar ut den ur miljösynpunkt allvarligaste bristen med BNP-begreppet: ekosystemen och deras hälsa finns inte med i redovisningen.

– **Föroreningar och skador** på viktiga ekosystem räknas inte ifrån som minusposter. Det samtidigt som de oönskade tjänster som ekosystemen utför åt oss inte alls tas med. Det innerbär till exempel att det gratisarbete som solen gör när den torkar våra kläder inte räknas med i BNP. Torktumslarens arbete däremot blir en pluspost, både vid inköp och drift, säger Anders Wijkman.

– På sikt är det givetvis förödande med en tillväxt som skadar naturkapitalet. När det väl är förbrukat finns det inga krislån i världen som kan rädda situationen.

Text Per-Åke Hultberg

ANDERS WIJKMAN

- Är sedan 2005 vice ordförande i Tällberg Foundation och arbetar numera halvtid för stiftelsen med frågor i skärningspunkten ekonomi/klimat/ekologi och policyutveckling. Han är även vice ordförande i Romklubben.
- Har tidigare varit Europaparlamentariker i 10 år för Kristdemokraterna, biträdande generalsekreterare i FN samt generalsekreterare i Svenska Röda Korset och Naturskyddsföreningen. Dessförinnan bland annat ordförande för Fria Moderata Studentförbundet 68-70 och riksdagsledamot för moderaterna 71-78.

Passivhus - standard i Värnamo

Från och med juni flyttar de första hyresgästerna in i Värnamos nya och hittills andra passivbostadshus, Kvarteret Brushanen. Ett flerbostadshus om 60 självuppvärmda lägenheter med ännu lägre energiförbrukning än lågenergihus.

Genom att leva i huset värms det samtidigt upp. De så kallade passivhusen fungerar väldigt bra, säger Per-Magnus Rylander, fastighetschef på Värnamos kommunala fastighetsbolag, Finnvedsbostäder.

Redan 2002 fick Värnamo upp ögonen för de miljövänliga flerbostadshusen efter ett studiebesök i Lindås i Göteborg där Sveriges första flerbostads-passivhus byggts. Och 2006 stod 40 energisnåla passivlägenheter färdiga i Värnamo, Kvarteret Oxtorget.

– Vi gick i gång på idén och beslutade att själv testa om de nya husen verkligen fungerade, det gör de. Denna vinter blev det ett riktigt styrkebeskedet för husens kvalitet, vi hade inga problem att hålla värmen i husen trots den långa och kalla vintern. På sommaren regleras dessutom temperaturen så att det alltid är behagligt inomhus. Grundtanken var att försöka gå ifrån det traditionella uppvärmningssystemet och bygga miljövänligt, berättar Per-Magnus Rylander

Passivhus är självuppvärmda genom värmeåtervinning tack vare spillvärme från hushållsapparater, till exempel kylskåp och TV, men även från dem som bor i husen. Husen är utformade för minimal energianvändning, väggarna är extra välisolerade och lufttäta, och dessutom värms varmvattnet med hjälp av solfångare.

– De nya passivlägenheterna är väldigt eftertraktade, dels för att de ligger centralt, dels för att de är miljövänliga, men också för att de är just hyreslägenheter. Vi märker ett särskilt stort intresse bland unga men även bland äldre som kanske vill flytta från villa och bo bekvämare och centralt.

– I Värnamo har vi bestämt att detta ska vara standard när vi i fortsättningen bygger nytt och nästa byggprojekt är också det ett miljövänligt passivhus. Det är riktigt spännande, avslutar Per-Magnus Rylander.

Text Ezra Hultberg

► **MER INFO OM FLERBOSTADS-PASSIVHUSEN FINNER DU PÅ**
www.finnvedsbostader.se

Foto Finnvedsbostäder

Anledningarna till varför de nya passivlägenheterna är så populära är det centrala läget, att de är miljövänliga och för att de är hyreslägenheter.

Framtidens energi finns i Ludvika

Ludvika kommun ligger i södra Dalarna. Vi har en rik natur som karakteriseras av skogar och sjöar. Många av företagen i kommunen har verksamheter med anknytning till vår rika natur och miljö.

Spendrups bryggeri som använder massor av vårt fina dricksvatten till sin produktion. ABB med sin världsledande roll inom högspänd kraftöverföring, av vikt för klimatsmart användning av energi.

Säfsen Resort som nyttjar vildmarkens möjligheter och som har utsetts till fjärde bästa besöksmålet i Sverige bland utländska turister.

Näringslivet och kommunen har ett aktivt samarbete för att hitta bra lösningar för en hållbar samhällsutveckling.

Genom kommunens medvetna satsning på fördjupad översiktsplanering har nu landets hittills största landbaserade vind-

kraftspark kunnat förverkligas i Ludvika kommun. Tjugo snurror finns nu på plats, ytterligare tretton är planerade. Med ett tematiskt tillägg till den fördjupade översiktsplanen undantas skyddsvärda områden från exploatering.

Energiomställning

Ludvika arbetar med att ställa om och förändra energianvändningen på många sätt. Vi gör en översyn av kommunens fastigheter och ska minska energianvändningen med 22 %. Det är miljöbilar som gäller, både när vi köper och leasar bilar.

Dalarnas första Fairtrade City

Ludvika blev Dalarnas första Fairtrade City, som innebär att kommunen engagerar sig för etisk produktion och handel. Vi har också skrivit under Borgmästar av-

talet, ett europeiskt upprop till nationella beslutsfattare att ge bättre förutsättningar till lokala klimatåtgärder.

KRAV en självklarhet

Ludvika var första kommun i landet att KRAV-certifiera alla kök i skolorna för ett antal produkter, som ökar från år till år. Målet är att nå 25 % ekologiska livsmedel under 2010.

Ludvika kommun, www.ludvika.se

Foto Patrik Wedin

”
Genom att området blir ett naturreservat tydliggör vi områdets betydelse.”

Genom projektet "Tätortsnära natur" hände mycket som utvecklade och förädlade Jungfrusundsåsen. Man iordningställde elljusspår, parkering, ridstigar, naturstig och skyltade upp området.

Ekerö satsar på tätortsnära natur

För ett hållbart samhälle och en trivsamt livsmiljö måste vi förädla och ta tillvara den tätortsnära naturen, säger Angelica Aronsson, miljösamordnare på Ekerö kommun, som menar att kommunens samarbete med föreningar har tydliggjort den tätortsnära naturens stora värde för kommuninvånarna.

Det var under sommaren 2004 som Ekerö kommun tog kontakt med alla som använder åsen – föreningar för skidåkning, cykling, ridning, orientering, naturskydd samt sjöscouter

Angelica Aronsson, miljösamordnare på Ekerö kommun.

och friluftsförändringen.

Frågan som ställdes under mötet var kort och gott, "hur ska vi tillsammans bäst bevara och utveckla området?"

I samband med detta sydde kommunen och föreningarna även ihop en ansökan om att få statligt bidrag från regeringens lokala naturvårdssatsning.

Under projektiden med "Tätortsnära natur" 2005-2008 hände

HUDDINGE: Stad och land i samspel med naturen

I Huddinge står miljö och folkhälsa högt upp på dagordningen. Därför vill vi både stimulera ett klimatsmart stadsbyggande och skydda vår tätortsnära natur. Kommunens nästan 100 000 invånare får lättillgängliga naturupplevelser på köpet.

Klimatsmart byggande

Huddinge kommun stödjer och driver på utvecklingen av klimatsmarta byggen. Som kommun ställer vi krav på att nya byggnader ska uppföras med energieffektiva och miljövänliga tekniker. Just nu planerar vi till exempel för att bygga två förskolor i passivhus-teknik och ett flerbostadshus som har den främsta miljöklassningen i Sverige: Miljöklassad Byggnad Guld.

Tätortsnära naturvård

Huddinge kommun äger och förvaltar 6 000 hektar natur. Bara någon mil från Stockholms city erbjuder vi stora skogar, många sjöar och ett rikt djur- och växtliv. Runt sjön Ormlängen finns också ett unikt kulturlandskap med anor från järnåldern. Här brukas jorden fortfarande på traditionellt vis, med odling och betande djur. Boskapens bete leder bland annat till att våtmarkerna i området hålls öppna, vilket lockar mängder med fåglar.

Lantgårdar och naturreservat

Huddinge kommun har flera arrendegårdar som vi moderniserar löpande. Det ger lantbruken goda möjligheter att växa och utvecklas. På gårdarna Björksättra och Balingsholm* kan besökare se hur mjölk produceras på ekologiskt sätt, utan gifter och konstgödsel. Utöver gårdarna, som är mycket populära utflyktsmål för skolklasser och förskolegrupper, finns nio naturreservat i kommunen. Hit hittar runt två miljoner besökare per år. Välkommen du också!

*Björksättra gård är redan KRAV-märkt och Balingsholm på väg att bli.

>> Vill du veta mer? Besök natur.huddinge.se eller huddinge.se

HUDDINGE
KOMMUN

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen
www.huddinge.se

Foto Björn-Olof Svanholm

Visionen har funnits länge, och nu är den på gång att förverkligas. Ekerö kommun arbetar just nu för att det största och mycket välbesökta natur- och rekreationsområdet Jungfrusundsåsen ska bli ett naturreservat.

mycket som utvecklade och förädlade Jungfrusundsåsen. Man iordningställdes elljusspår, parkering, ridstigar, naturstig och skyltade upp området. Nu, två år senare, fortsätter samarbetet mellan kommunen, föreningarna och markägaren NCC – som äger hälften av området – för att ytterligare utveckla åsen.

– **Ur ett miljö- och samhällsperspektiv** är det oerhört viktigt att man bevarar en sådan värdefull tillgång som Jungfrusundsåsen. Enligt kommunens översiktsplan och miljömål planeras Jungfrusundsåsen bli

ett naturreservat, säger Angelica Aronsson.

– Genom samarbetet med föreningarna vet vi hur vi vill använda området och vilken typ av natur- och rekreationsanpassad skötsel som behövs. Genom att området blir ett naturreservat tydliggör vi områdets betydelse och det blir också ett intressantare besöksmål, säger Angelica Aronsson, som betonar att ett naturreservat framför allt innebär ett långsiktigt skydd för områdets höga natur- och rekreationsvärden.

Text Samuel Hultberg

Mitt i Mälaren

Ekerö kommun är medlem i Sveriges Ekokommuner och arbetar för ett ekologiskt hållbart samhälle.

Kommunen verkar för minskad klimatpåverkan genom effektivare energi-användning och transporter samt för att säkerställa att naturresurser, mark, vatten, natur- och kulturmiljövärden nyttjas på ett långsiktigt hållbart sätt.

Läs mer om Ekerös spännade miljöarbete - www.ekero.se/natur-miljo

Biogas från NSR – rent naturligt bränsle

Nu bygger vi världens största anläggning för flytande biogas, färdigt 2011.

Nyfiken? Läs mer på www.nsr.se

NSR® AB
Hjortshögsvägen 1
251 89 Helsingborg
Tel 042-400 13 00
www.nsr.se

Varberg Energi AB arbetar i medvind. All el som företaget levererar kommer från vind- och vattenkraft. De har också uppmärksammats för sitt miljöarbete. Till exempel med ett internationellt pris för fjärrvärmearbetet och en plats på Greenpeace lista över miljövänliga elhandelsbolag.

Vår egen energi ska vara förnybar

– I vår affärsidé är vårt mål att vår egen energi-produktion ska vara förnybar, säger Carl-Arne Pedersen, vd för Varberg Energi. För ett par år sedan etablerade vi varumärket VIVA, där vi säljer vind- och vattenel, vilket alla våra elkunder får idag.

Men redan 1991 började man bygga egna vindkraftverk. Idag har företaget 16 egna vindkraftverk och fler är på gång. Vattenkraften kommer från egna vattenkraftverk utanför Halmstad. Den ursprungsmärkta el som köps in är vattenkraft från Norge.

Naturligtvis satsar Varberg Energi också på fjärrvärme. Ett stort steg togs när man knöt till

sig pappersmassafabriken Södra Cell Värö, vars processvatten tidigare kylades genom att det släpptes ut i Kattegatt. Nu omvandlas spillvärmen till värmeenergi, som används i det kraftigt utbyggda fjärrvärmenätet.

– Vi levererade 140 GWh förra året, säger Carl-Arne Pedersen. 80 procent av fjärrvärmen var spillvärme, det vill säga processförluster från Södra Cell Värö. Vår fjärrvärmesatsning har minskat utsläpp av växthusgaser från uppvärmning med över 32 000 ton varje år, vilket motsvarar en reduktion på över 30 procent i jämförelse med utsläpp från uppvärmning 1998.

Detta resultat har väckt uppmärksamhet även utanför Varberg. År 2005 blev Varberg Energi utsett till Årets Fjärrvärmeföretag av branschorganisationen Svensk Fjärrvärme.

– Och förra året, när det var ett internationellt fjärrvärmeseminarium i samband med det globala klimatmötet i Köpenhamn, fick vi ett hedersomnämmande av IEA, International Energy Agency. Det är vi väldigt stolta över och det sporrar oss att satsa än mer på miljön!

Flera olika satsningar på gång

Just nu är flera olika satsningar på gång. Till exempel åtta nya vindkraftsprojekt där målet är att år 2015 ha minst 10-15 nya egna vindkraftverk av totalt 60 nya verk.

Varberg Energi var också med och drog i gång nätverket EMC, Energi- och Miljöcentrum, ett närings-

”PÅ SIKT KAN VI I SAMVERKAN MED VÅRA KUNDER MINSKA UTSLÄPPEN AV VÄXTHUSGASER.”

livsnätverk med 45 medlemsföretag just nu. Syftet är att verka för en klimateffektiv affärsutveckling, bland annat med seminarieverksamhet.

– Vi samarbetar även med det lokala näringslivet, och

vill gärna ha fler samarbetspartners, till exempel som framtida delägare i de planerade vindkraftverken.

Andra satsningar är en fastbränsleeldad biobränslecentral att använda för vinterproduktion av fjärrvärme och som reserv för att minska nuvarande förbrukning av naturgas. Man arbetar mycket med effektivisering och energirådgivning och med att lära kunderna att hushålla med sina resurser.

– Det senare sker genom att vi är certifierade av Swedac att utföra energideklarationer och genom energirådgivning, säger Carl-Arne Pedersen. På så vis ökar vi kundnyttan och medverkar till att bryta trenden med en ständigt ökad energikonsumtion. På sikt kan vi i samverkan med våra kunder minska utsläppen av växthusgaser. Ett otroligt viktigt mål att ha för ögonen!

Klimatet och miljön är viktigt för oss alla

VIVA

Vi väljer klimatsmarta lösningar och säljer bara förnyelsebar el som kommer från vind och vatten. När du väljer el från oss har vi redan tänkt på miljön åt dig. Att ha omtanke om miljön är ett sätt att leva. VIVA!

Foto L-G Johansson

Carl-Arne Pedersen är vd och koncernchef för Varberg Energikoncernen. – Vår miljöprofil, med bland annat egna vindkraftverk, gör att vi får intressenter och kunder långt utanför vår kommun, säger han. Vårt mål är att vara tillgängliga och att förse våra kunder med hållbar energi.

FAKTA OM VARBERG ENERGIKONCERNEN

- Varberg Energi AB ägs av Varbergs kommun genom Varbergs Stadshus AB och verkar inom områdena elnät, naturgas, fjärrvärme, bredband, IT-tjänster och kabel-tv.

- Varberg Energimarknad AB är ett helägt dotterbolag till Varberg Energi AB. I detta bolag bedrivs all elhandel, elproduktion med egna vind- och vattenkraftverk och naturgashandel.

- Varberg Energi finns med på Greenpeaces officiella lista över 20 miljövänliga elhandelsbolag i Sverige.

VARBERG ENERGI

www.varbergenergi.se